

US 115/10 Sentre for fremragende forskning (SFF)

---

ePhortenummer: 2010/3387
Møtedag: 28.10.10

Saksansvarlig: Jorunn H. Barka
Informasjonsansvarlig: Helge Ole Bergesen

Hva saken gjelder

I denne sak orienteres styret om ordningen med sentre for fremragende forskning (SFF), initiativ til SFF ved UiS og om SFF-søknadsrunden i 2011. UiS har som målsetning i Strategi 2009 - 2020 å utvikle 5 sentre for fremragende forskning (SFF) eller sentre for forskningsdrevet innovasjon (SFI).

Norges forskningsråd lyste første gang ut ordningen i år 2000. Hovedstyret i Forskningsrådet vedtok i 2002 å etablere 13 sentre for fremragende forskning som startet sin virksomhet i 2003. Formålet med SFF-ordningen er å etablere forskningssentre kjennetegnet ved en konsentrert, fokusert og langsiktig forskningsinnsats på høyt internasjonalt nivå, hvor forskerutdanning inngår som en sentral del. En evalueringsrapport fra NIFU Step som ble lagt frem i september i år viser at ordningen med SFF har vært vellykket med varige positive effekter.

Ved UiS arbeides det for tiden med SFF-initiativ fra to forskningsmiljøer, henholdsvis Core og SEROS. Det er varslet en ny SFF-utlysning fra NFR i løpet av første kvartal 2011.

Vurdering

I tidligere SFF-prosesser har det vært avsatt egne midler for å støtte søknadene. Universitetsdirektøren mener dette er nødvendig også i denne søknadsrunden, og i størrelsesorden 3-4 mill. kr. Universitetsdirektøren vil komme tilbake til dette i forbindelse med behandlingen av neste års budsjett.

Forslag til vedtak:

Styret tar saken til foreløpig orientering, og vil avsette midler til å støtte SFF-søknader fra UiS. Universitetsdirektøren bes inkorporere dette i budsjettet for 2011.

Stavanger 19.10.2010

Per Ramvi
universitetsdirektør

US 115/10 Sentre for fremragende forskning (SFF)

Bakgrunn

Styret har i flere omganger drøftet og vedtatt prinsipper for organisering av forskning og utviklingen av forskningssentre ved UiS (sak US 17/07, sak US 56/08 og sak 70/10). I sak 70/10 ble forskningssentrene statusrapporter og årsmeldinger for 2009 gjennomgått og tatt til orientering. Styret har gjennom Strategidokumentet for UiS 2009 - 2020 vedtatt at UiS skal ha minst fem sentre med SFF eller SFI-status innen 2020. Da kreves det langsiktig satsing med stabile rammevilkår for gode forskningsmiljøer. I denne saken fremlegges en kort status om ordningen med SFF, hva evalueringen av ordningen viser og initiativ til SFF ved UiS. Det blir også presentert et forslag om å avsette interne midler ved UiS for å støtte opp under de aktuelle miljøene ved UiS som vil søke om SFF-status i 2011.

Styret ble i sak 87/10 informert om at UiS sammen med IRIS, NTNU og SINTEF har søkt om status som senter for forskningsdrevet innovasjon (SFI) innen bore- og brønntechnologi. I tillegg deltar UiS i en SFI-søknad om velferdsteknologi i regi av SINTEF. Disse søknadene er nå under behandling i NFR. Denne styresaken dreier seg om SFF-søknadsrunden i 2011. En tilsvarende sak ble behandlet i sentralt forskningsutvalg 04.10.2010.

Generelt om SFF-ordningen

De første sentrene for fremragende forskning ble etablert i 2003. SFF-ordningen ble opprettet på bakgrunn av St.meld. nr. 39 (1998-99), og Norges forskningsråd lyste første gang ut ordningen i år 2000. Hovedstyret i Forskningsrådet vedtok i 2002 å etablere 13 sentre for fremragende forskning som startet sin virksomhet i 2003. Forskningsrådet står for den grunnleggende finansieringen av ordningen med midler fra avkastningen av Fondet for forskning og nyskaping.

Formålet med SFF-ordningen er å etablere forskningssentre kjennetegnet ved en konsentrert, fokusert og langsiktig forskningsinnsats på høyt internasjonalt nivå, hvor forskerutdanning inngår som en sentral del. Kriteriet for utvelgelse av sentrene er høy vitenskapelig kvalitet. Et SFF er et tidsbegrenset forskningssenter knyttet til en forskningsinstitusjon som står ansvarlig for virksomheten, "vertsinstitusjonen". Sentre for fremragende forskning opprettes for en tiårsperiode, med evalueringer underveis.

Vertsinstitusjonen for et senter kan ha flere samarbeidspartnere; en eller flere forskningsinstitusjoner, organisasjoner eller foretak om etablering, drift og finansiering av senteret. I tillegg vil det kunne være underleverandører av tjenester til senteret. Det er likevel vertsinstitusjonen som skal stå som søker overfor Norges forskningsråd om å få bevilgninger og status som SFF, være Forskningsrådets part i den kontrakten som eventuelt inngås og ha det praktiske, faglige og økonomiske ansvar for etablering, drift og utvikling av senteret.

Hovedstyret i NFR besluttet i 2003 å reservere midler til en utvidelse av SFF-ordningen, med 400 mill kroner fra Fondet for forskning og nyskaping. Hovedstyret vedtok videre at SFF-runden skulle ses i sammenheng med utlysningen av Sentre for forskningsdrevet innovasjon (SFI). For å gi søkerne et klart bilde av formålet med de to ordninger, og bidra til at miljøene retter sin søknad mot den ordningen som best ivaretar de faglige ønsker og behov, besluttet Hovedstyret i 2006 at de to ordningene skal lyses ut samtidig.

SFF-konsortium

En sammenslutning som består av en vertsinstitusjon for et SFF og en eller flere samarbeidspartnere, betegnes som et "SFF-konsortium" og deltakerne betegnes som "konsortiedeltakere". Konsortiedeltakerne skal bidra med egne forsknings og/eller finansielle ressurser i overensstemmelse med finansieringsplanen for senteret, med sikte på å oppnå de resultater som fremgår av prosjektbeskrivelsen.

Organisering

SFF-ordningen bygger på en hovedmodell som innebærer at senteret inngår som en del av vertsinstitusjonens organisasjon. Senteret må være organisert slik at det kan realisere målene i prosjektbeskrivelsen på en effektiv måte, ha en organisasjons- og styringsform som gir god tilpasning til vertsinstitusjonens organisasjon og etablere rutiner som

sikrer et godt samspill med eventuelle samarbeidspartnere i SFF-konsortiet. Senteret må være sikret at dets interesser i forhold til vertsinstusjonen og eventuelle konsortiedeltakerne blir tilfredsstillende ivaretatt, bl.a. ved at senteret gis en sterk ledelse, som innenfor rammen av prosjektbeskrivelsen, finansierings- og kostnadsplanen og stillingsrammene for senteret har stor faglig og administrativ selvstendighet. Senteret skal ha et godt administrativt støtteapparat.

Styre og ledelse

Senteret kan være underlagt vertsinstusjonens styresystem eller ha eget styre. Dersom senteret består av flere samarbeidspartnere som er organisert i et SFF-konsortium skal senteret ha eget styre. Også i tilfeller hvor personell fra flere fakulteter ved en UoH-institusjon inngår i senteret, bør det opprettes eget styre for senteret. Styret i et SFF-konsortium skal bestå av representanter for deltakerne i konsortiet i samsvar med bestemmelsene i konsortieavtalen.

Nærmere om ansvarsdelingen mellom Norges forskningsråd og vertsinstusjonen

Norges forskningsråd skal stå for den grunnleggende finansieringen av SFF-ordningen basert på midler fra avkastningen av Fondet for forskning og nyskaping, forestå utvelgelse av sentrene, opprette et enhetlig avtaleverk for sentrene, stå for løpende oppfølging av sentrene i henhold til Forskningsrådets praksis, foreta evaluering og stå for beslutning om forlengelse av avtaleperioden og avvikling av sentrene. Vertsinstitusjonen er kontraktspart i forhold til Norges forskningsråd og har det praktiske, faglige og økonomiske ansvar for etablering og drift av senteret, samt ansvar for avvikling av senteret i tråd med kontrakten mellom Forskningsrådet og vertsinstitusjonen. Vertsinstitusjonen vil i de fleste tilfeller være største leverandør av den faglige staben i sentrene, og forutsettes å bistå med administrativ støtte, tilrettelegging av lokaler og annen infrastruktur for senteret.

Finansiering

Vertsinstitusjonen skal i søknaden om å få bevilgninger og status som SFF i tillegg til en prosjektbeskrivelse fremlegge en finansierings- og kostnadsplan for senterets første 5-årsperiode og den mulig etterfølgende 5-årsperiode. Dersom søknaden innvilges, skal disse planene danne grunnlag for den kontrakten som inngås mellom Forskningsrådet og vertsinstitusjonen om etablering, drift og avvikling av senteret og inngå som en del av denne kontrakten.

Kriterier for vurdering av søknader

1. Originalitet i form av faglig fornyelse og/eller utvikling av ny kunnskap.
2. Om målformuleringen er konkret og etterprøvbare.
3. Om problemstillinger og hypoteser er klare.
4. Soliditet knyttet til teoretisk tilnærming, operasjonalisering og bruk av vitenskapelige metoder og analyser.
5. Dokumentert kunnskap om forskningsfronten.

Vellykket ordning

Ordingen med Sentre for fremragende forskning (SFF) har vært vellykket med varige positive effekter, viser en evalueringsrapport fra NIFU Step som ble lagt frem 13.09.10. Resultatene av evalueringen blir viktige i arbeidet med slå fast prinsippene for den neste SFF-utlysningen.

SFF-ordningen har vært spesielt vellykket med tanke på rekruttering, og har bidratt til mer internasjonalt samarbeid. Den har også bidratt til mer nasjonalt og tverrfaglig samarbeid.

Evalueringen viser også at statusen som 'fremragende' er viktig for sentrene: Statusen bidrar til å sikre tilleggsfinansiering og tiltrekker høyt kvalifiserte forskere og partnere, i følge rapporten.

SFF-ordningen skaper merverdi for sentrene og institusjonen de tilhører både i form av finansiering og forskerressurser. SFF-bevilgningen fra Forskningsrådet står i gjennomsnitt bare for 20 % av sentrenes totale inntekter, vertsinstitusjonens medfinansiering står for 24 %. Andre bevilgninger fra Forskningsrådet er på 17 %, mens annen ekstern finansiering er nærmere 35 %.

Rapporten inneholder også en liste med anbefalinger om hvordan SFF-ordningen kan forbedres.

Noen av anbefalingene er:

- Når SFF-ene velges ut, bør forventet varig effekt av senteret inngå som vurderingskriterium
- Større åpenhet rundt utvelgesprosessen anbefales
- Forskningsrådet bør kommunisere tydeligere hva som ligger i rammebetingelsene for SFF og hva institusjonens medfinansiering innebærer i praksis.
- SFF-ene bør ta nasjonalt ansvar for kvalitetsheving på sitt fagfelt.

Sentre for fremragende forskning ved UiS

I UiS strategidokument for 2009-2020 er det et uttalt mål at UiS innen 2020 skal utvikle fem sentre for fremragende forskning/forskningsdrevet innovasjon. Dette er en meget krevende målsetting som krever systematisk innsats og prioritering over en årrekke for å lykkes. Det er viktig å påpeke at SFF-ordningen ikke er ment som en fullfinansiering av sentre, men skal virke som et springbrett mot EU-finansiering og økt gjennomslag ved NFR og andre eksterne finansieringskilder.

Det er varslet en ny SFF-utlysning fra NFR i løpet av første kvartal 2011, og deretter forventes nye utlysninger hvert femte år.

Universitetsdirektøren er kjent med at det for tiden arbeides med SFF-initiativer fra to forskningsmiljøer ved UiS – Centre for Organelle Research (CORE) under ledelsen av professor Simon Møller og Senter for risikostyring og samfunnsikkerhet – SEROS - under ledelse av professor Terje Aven. Det er ennå ikke avgjort om hvert av disse fagmiljøene vil formulere en eller to søknader. Det er en avgjørelse som må tas av de berørte fagfolkene selv ut fra en vurdering av hvor mulighetene er størst.

De to SFF-kandidatene som peker seg ut har støtte så vel fakultetsledelsen så vel som universitetsledelsen. Begge kandidater er etablerte forskningssentre ved UiS, og har under utvikling den robusthet og internasjonale kontaktflate som er nødvendig for en SFF-søknad.

I forbindelse med behandlingen i sentralt forskningsutvalg (SFU) ble det konstatert at det foreløpig ikke er andre SFF-initiativer under utvikling ved UiS. Det ligger imidlertid i UiS sin strategi at utviklingen av programområder for forskning (per i dag 24) over tid vil danne grunnlag for flere SFF- og SFI-kandidater etter hvert som enkelte av disse utvikler de nødvendige forutsetningene for å søke senterstatus. Det vil være viktig fortsatt å avsette strategiske midler til utvikling av programområdene. Universitetsdirektøren vil følge dette opp i budsjettbehandlingen for 2011.

Vurdering

I tidligere SFF-prosesser har det vært avsatt egne midler for å støtte søknadene. Dette kan omfatte midler til ekstern faglig bistand, kvalitetssikring og styrking av faglige og internasjonale nettverk. Universitetsdirektøren mener dette er nødvendig også i denne søknadsrunden, og i størrelsesorden 3-4 mill. kr. Rektor og universitetsdirektøren vil vurdere omfang og innretning på slik støtte i samarbeid med de berørte miljøene. Universitetsdirektøren vil komme tilbake til dette i forbindelse med behandlingen av neste års budsjett.

Forslag til vedtak:

Styret tar saken til foreløpig orientering, og vil avsette midler til å støtte SFF-søknader fra UiS. Universitetsdirektøren bes inkorporere dette i budsjettet for 2011.

Stavanger, 19.10.2010

Per Ramvi
universitetsdirektør

Helge Ole Bergesen
forskningsdirektør

Saksbehandler: Jorunn H. Barka